

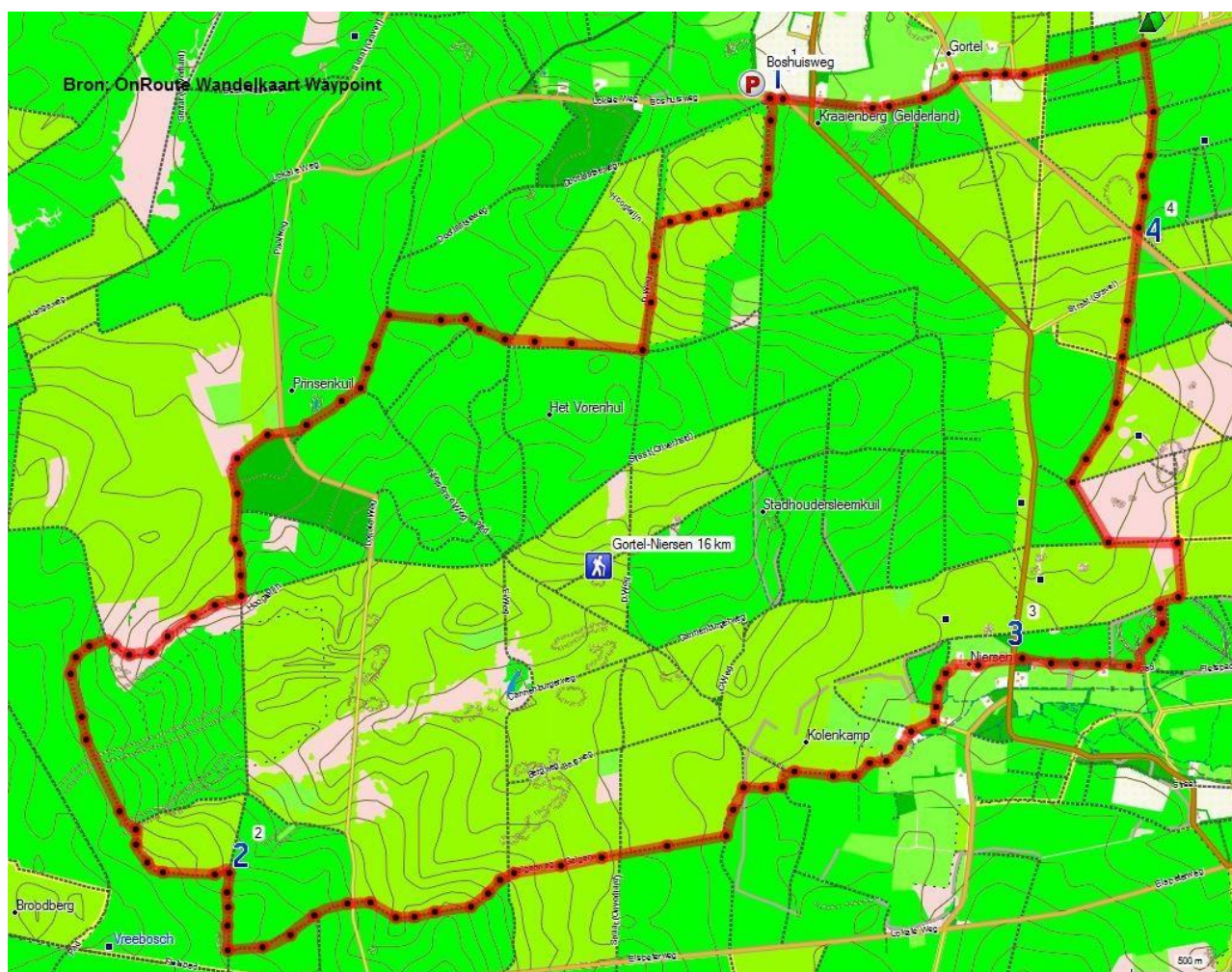

Trage Tocht Gortel-Niersen

Auteur: Rob Wolfs

Koninklijke Houtvesterij Het Loo

We maken een stevige boswandeling op de Veluwe door de Kroondomeinen tussen de enclaves Gortel en Niersen met 16 km rust en stiltegarantie. De buurtschap Gortel bestaat uit niet meer dan een vijftigtal inwoners. De bewoners hebben van oudsher een sterke binding met het koningshuis. De meeste mensen uit deze omgeving vonden werk in het Kroondomein en het koninklijk huis. Tot het eind van de 19e eeuw waren de meeste bossen en heidevelden op de Veluwe gemeenschappelijk bezit. In de jaren tussen 1900 en 1915 hebben koningin Wilhelmina en Prins Hendrik een groot bos- en heidegebied aangekocht. In 1959 schonk Wilhelmina het bezit aan de staat. Gebruik blijft echter aan de kroondrager en sindsdien was het gebied 'kroondomein'. De Koninklijke Houtvesterij is vermaard om het wild; hier leven edelherten, reeën en wilde zwijnen. Niersen wordt voor het eerst omstreeks 1335 vermeld als de 'marka Niirsen'. Vanaf de middeleeuwen combineerde men hier schapenhouderij en akkerbouw. Het gehucht Niersen is sinds 1900 niet meer groter geworden. Deze wandeling kan in de periode van 15 september t/m 25 december niet gelopen worden, dan zijn de bossen op slot. Gortel is met OV niet bereikbaar.

Routebeschrijving

1. Vanaf de parkeerplaats loop je het bos in langs een bordje 'Kroondomein Het Loo'. Het pad met een bocht naar rechts volgen. Direct daarna op driesprong linksaf, een lange brede weg. Je neemt de eerste weg rechts. Deze weg krap 500 meter volgen. Dan, aan het eind op een driesprong linksaf. (Door boswerkzaamheden lijkt het in februari 2016 een ongelijke kruising maar het pad rechtdoor is geen echt pad.) Na ruim 500 meter op een kruising rechtsaf. Op een volgende kruising na ruim 500 meter rechtdoor. Een pad naar links negeren en dan na ca. 350 meter op een driesprong linksaf. Nu na ruim 300 meter op een driesprong met een pad van links rechts aanhouden. Verderop bij een Y-splitsing rechts aanhouden en kort daarna op een kruising rechtdoor. Dit pad ca. 600 meter blijven volgen tot een driesprong. Hier ga je rechtsaf. Direct meebuigen naar links. Nu op een kruising rechtsaf. Eerst aan je linkerhand en verderop ook aan je rechterhand open veld met vergraste heide. Doorlopen tot een driesprong bij een laag bankje en een steen. Hier ga je linksaf. Zijpaden negeren. Je passeert een slenk, een langgerekte laagte met heide. Dit pad steeds blijven volgen tot het eind.
2. Aan het eind ga je rechtsaf, licht omhoog. Na ruim 300 meter neem je het eerste pad naar links. Dit pad ruim 2 km blijven volgen tot het eind (onderweg op drie kruisingen dus steeds rechtdoor). Aan het eind ga je linksaf. Je neemt het eerste pad naar rechts. Je neemt nu het eerste pad naar links in de richting van een hoger gelegen stuk bos. Op driesprong daarvoor rechtsaf. Met het pad meebuigen naar links. Even verder kom je aan de rand van de enclave Niersen. Je gaat door een hoog houten klaphek en je volgt een pad over het grasland in de richting van twee huizen. Op een driesprong bij de nummers 40 en 42 ga je rechtdoor. Even verder zie je aan je rechterhand een spreng. Daar ga je op een driesprong linksaf. Aan je rechterhand een wal met daarachter de spreng. Op een splitsing met de brede weg meebuigen naar rechts. Je komt bij een asfaltweg.
3. Hier oversteken en rechtdoor bij P-20175/001 een zandweg met fietspad. Even voor huisnummer 32 aan je linkerhand ga je bij een infobordje over Motketel linksaf, een smal voetpaadje langs de spreng. Je gaat door een klaphekje en blijft steeds het smalle voetpad langs het water volgen, ook om een sprengkop heen en weer. Je komt uit voor een heideveld met jonge opslag. Hier ga je rechtsaf. Direct daarna een pad naar rechts negeren. Even verder neem je het eerste pad linksaf. Direct daarna op een omgekeerde Y-splitsing rechtdoor. Even verder loop je langs de hei aan de linkerhand. Op een kruising linksaf (paal met rode kop). Je neemt het eerste pad naar rechts. Je hebt het heideveld aan je rechterhand. Op een kruising aan de rand van de hei ga je min of meer rechtdoor (paal met rode kop). Een pad naar rechts negeren. Kort daarna op een kruising rechtdoor. Op een kruising met een grindweg ook rechtdoor. Even daarna kom je bij een asfaltweg.

4. Hier oversteken en direct daarna op splitsing van diverse paden neem je het tweede bospad schuin links, een breed pad. Een pad naar rechts negeren. Op een kruising rechtdoor. Een paadje naar links negeren. Na een klaphekje kom je op een kruising met een zandweg en fietspad van betonplaten. Hier ga je linksaf. Deze onverharde weg met fietspad van betonplaten steeds blijven volgen tot je uitkomt bij een asfaltweg. De Gortelseweg bij P-25234 oversteken en rechtdoor. Je komt uit bij een asfaltweg, bij P-25235. Hier oversteken en rechtdoor, een smal voetpaadje langs een bankje met prullenbak. Je komt weer uit op een asfaltweg. Rechtdoor over een wildrooster en kort daarna ben je weer terug bij de parkeerplaats.

Praktische informatie

Start- en eindpunt/parkeren

Gortel, eerste parkeerplaats aan de Boshuisweg, 8166 HR.

Openbaar vervoer

niet bereikbaar met OV. Het is wel mogelijk om in Emst (bereikbaar met de bus) van ma t/m za een fiets te huren bij De Weerdt Rijwielen, Vaassenseweg 51a. Vandaar is het ca. 7 km fietsen naar Gortel.

Lengte van de wandeling

16 km

Horeca onderweg

geen

Horeca

Percentage verhard-onverhard

0%-100%

Toegankelijkheid

niet toegankelijk van 15 september t/m 25 december.

Route en tekst van deze Trage Tocht zijn gemaakt door Rob Wolfs, zie voor meer info www.wolfswandelplan.nl. Deze wandeling is als pdf-bestand met topografische kaart en gps-track te vinden op Wandelzoekpagina: www.wandelzoekpagina.nl/wandeling/trage-tocht-gortel-niersen/14403/. Ik ben benieuwd naar je reactie op deze wandeling; opmerkingen en aanvullingen zijn op Wandelzoekpagina of op info@wolfswandelplan.nl welkom.

Rob Wolfs. Wandelen over de onbekende Veluwe, 20 stevige tochten voor ontdekkingsreizigers. € 14,95, ISBN: 978-90-78641-28-5. Rob Wolfs kent de Veluwe door en door. Door zijn werk als professioneel routemaker kent hij de Veluwe als zijn broekzak: ook de wegen en paden die niet in knooppuntennetwerken, paaltjesroutes of anderszins gemarkeerde wandelingen terecht zijn gekomen. Met al die onbekende ingrediënten heeft hij 20 stevige wandelingen in alle windstreken van de Veluwe samengesteld. Geef u over aan wandelkok Wolfs en laat u meevoeren op een verrassende reis langs nagenoeg ongebaande paden over de onbekende Veluwe. De gids is verkrijgbaar via de (internet)boekhandel en via de website van de uitgeverij: www.gegarandeerdonregelmatig.nl.

**DEZE WANDELING IS OPGENOMEN
IN EEN WANDELGIDS VAN
GEGARANDEERD ONREGELMATIG**

BESTEL DE MOOISTE WANDELGIDSEN OP WWW.GEGARANDEERDONREGELMATIG.NL

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten
www.wandelzoekpagina.nl/abonnement

voor slechts
€ 12,50

Achtergrondinformatie

Gortel

De buurtschap Gortel bestaat uit niet meer dan een vijftigtal inwoners. De bewoners hebben van oudsher een sterke binding met het koningshuis. De meeste mensen uit deze omgeving vonden werk in het Kroondomein en het koninklijk huis. Zes van de boerderijen (Gortelseweg 73, Hanendorperweg 112, 113, 114, 116, Oranjeweg 119) staan op de monumentenlijst. Het buurtschap is aangewezen als beschermd dorpsgezicht. De reformatorische basisschool Mosterdzaadje aan de Oranjeweg 116 bestond in 1990 honderd jaar en telt nu nog rond de 40 leerlingen. De basisschool en een werkgroep van de Apeldoornse afdeling van de Bond tegen het Vloeken organiseren ieder jaar een Gortelse dag. De dag is uitgroeid tot een populaire familiedag in de regio.

Kroondomein

Tot het eind van de 19e eeuw waren de meeste bossen en heidevelden op de Veluwe gemeenschappelijk bezit, de zogenaamde marken. De Markenwet van 1886 maakte daar een eind aan en zorgde ervoor dat veel markengronden verkocht konden worden. In de jaren tussen 1900 en 1915 hebben koningin Wilhelmina en Prins Hendrik een groot bos- en heidegebied aangekocht. In 1959 schonk Wilhelmina het bezit aan de staat. Gebruik blijft echter aan de kroondrager en sindsdien was het gebied 'kroondomein'. De Koninklijke Houtvesterij is vermaard om het wild; hier leven edelherten, reeën en wilde zwijnen. Het is altijd jachtgebied geweest van verschillende stadhouders en koningen uit het Huis Oranje-Nassau. In de winterperiode is een deel van het bos drie maanden voor publiek gesloten.

Niersen

Niersen wordt voor het eerst omstreeks 1335 vermeld als de 'marka Niirsen'. Vanaf de Middeleeuwen combineerde men hier schapenhouderij en akkerbouw. Het gehucht Niersen is sinds 1900 niet meer groter geworden. Toentertijd lag het echter als een kleine ontgonnen, in cultuur gebrachte vlek met rondom wat bouw- en weiland temidden van eindeloze heidevelden. Snel daarna werden de heidevelden weer beplant met bomen. Nu ligt het middenin de bossen. In de buurtschap bevindt zich een aantal karakteristieke kleine hallehuisboerderijen, veelal met hoge rieten wolfdaken en stammend uit het eerste kwart van de 19e eeuw.

Grafheuvels

Grafheuvels herinneren aan de allervroegste geschiedenis van de Veluwe. Van de ongeveer 1000 Veluwse grafheuvels zijn er zo'n 650 overgebleven. De grafheuvels liggen in lange rijen in het landschap. Vanaf Niersen via Schaveren tot dichtbij Epe. Ze liggen waarschijnlijk langs oude, verdwenen wegen. Het was de archeoloog Holwerda die begin 20e eeuw elf grafheuvels ten noorden van Niersen op liet graven. Vier ervan lagen bij een grote kuil tussen Niersen en Gortel, Stadhoudersleemkuil. De andere zeven lagen rond een heuvel in de hei die de Galgenberg heet. Op heidevelden kom je die naam vaker tegen. Hier werden ter dood veroordeelden terechtgesteld. Ze bleven aan de galg hangen tot de resten er vanzelf afvielen. De Galgenberg op de hei bij Niersen is een natuurlijke hoogte die wordt bekroond door een gedeeltelijk weggegraven grafheuvel.